

A számítógépek szerepe az amerikai könyvtárakban

Gyészly, Suzanne D.

A számítógépek használata az Egyesült Államok könyvtáraiban ma már igen elterjedt. A könyvtári automatizálás két évtized alatt megtett fejlődése országos/nemzetközi, körzeti és helyi szinten követhető nyomon.

1. ábra

Automatizált könyvtári rendszerek az Amerikai Egyesült Államokban

Országos/nemzetközi hálózatok	Körzeti hálózatok	Helyi könyvtárak
Library of Congress	AMIGOS NEBASE	Egyetemi
OCLC/Europe	AFLI NELINET,	
RLIN	BCR PACNET	Szak
UTLAS	CAPCON OHIONET	
WLN	FEDLINK PALINET	Közművelődési
	ILLINET PRLC	
	INCOLSA SOLINET	Iskolai
	MLC SUNY	
	MINITEX WILS	
	MLNC	

Megjegyzés: a betűszók neve jórészt a hálózat földrajzi elhelyezkedése alapján keletkezett

Amint az első ábra mutatja, a Library of Congress (LC) vezető szerepet játszott az automatizálás bevezetésében. Mint az köztudott, az LC szabványosított MARC (Machine Readable Catalog - Géppel Olvasható Katalógus) mágnesszalagokat készít, amelyeket az egyes könyvtárak is megvásárolhatnak, bár ezeket főként a nagy adatbankok, vagyis az OCLC (Online Computer Library Center - Online Számítógépes Könyvtári Központ), az RLIN (Research Libraray Information Network - Tudományos Könyvtárak Információs Hálózata), az UTLAS (University of Toronto Library Automated System - Torontoi Egyetem Automatizált Rendszere) valamint a WLN (Western Library Network - Nyugati Könyvtárak Hálózata) használják.

Az említett országos hálózatok között az RLIN és az OCLC a két legnagyobb. Az RLIN-t a nagy és régi gyűjteményekkel rendelkező egyetemi könyvtárak (Yale, Stanford stb.) alapították meg azzal a céllal, hogy egymás automatizált katalógusait használhassák anélkül, hogy lényeges módosításokat végezzenek a helyi katalógusokon belül. Az OCLC rendszer, melynek célja alapításától kezdve máig az volt, hogy egy szabványosított leírásokból álló, központi katalógust teremtsenek meg, s ezt a katalógust meghatározott tagsági díj alapján minden típusú és nagyságú könyvtár használhassa az Egyesült Államokban és bárhol a világon. Az OCLC és az RLIN jelenleg a kölcsönös távkapcsolat kialakításán dolgozik.

Az OCLC története

1967-ben Ohio államban hét főiskolai és egyetemi könyvtár összefogott és megalapította az OCLC-t (Ohio College Library Center - Ohio Főiskolai Könyvtárak Központja). Egy központosított, automatizált könyvtári hálózat megalapítása és egy gépesített katalógus megteremtése volt a cél. A résztvevő könyvtárak kölcsönösen használhatják egymás számítógépes katalógusait és bibliográfiai leírásait.

1971-ben megalakult az első Online Union Catalog (Online Központi Katalógus), ami a mai napon majdnem húsz millió bibliográfiai adatot tartalmaz. 1981-ben az OCLC betűnév új jelentést kapott (Online Computer Library Center). A tavalyi év jelentése alapján az OCLC-nek több mint négyezer könyvtár a tagja. (Ld. a 2. ábrát)

2. ábra
Az OCLC tagkönyvtárai

Egyetemi	1 253	Jogi	285
Közművelődési	751	Teológiai	122
Szövetségi	486	Központi	102
Ipari	445	Szak	95
Főiskolai	374	Iskolai	89
Egyéb	372	Megyei	78
Orvosi	329	Állami	45

A tagság fele (2004) egyetemi és közművelődési könyvtár, a másik felét az ipari, állami, szövetségi, jogi, teológiai stb. könyvtárak teszik ki. Minden tagkönyvtár állományának nagysága szerint fizeti a tagsági díjat. Az OCLC a következő országokkal van összekötésben: Anglia, Ausztrália, Barbados, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Hollandia, Írország, Izland, Japán, Kanada, Kína, Nyugat-Németország, Omán, Spanyolország, Svájc, Svédország, Szaud-Arábia és Taiwan. Két-három évvel ezelőtt tárgyalások folytak a szocialista országokkal is, de hivatalos kapcsolat nem jött létre velük a mai napig sem.

3. ábra
Az OCLC adatbázisa
(1988. Jún. 30-án)

Fajta	Összes LC MARC II felvétel	Összes részt- vevők be- adott adatai	Összes LC ál- tal feldolgo- zott adat	Összes adat
Könyvek	2 550 135	10 391 310	2 175 011	15 116 456
Folyóiratok	119 232	867 411	47 644	1 034 287
Mikrofilmek	78 608	318 259	25 434	422 301
Térképek	111 298	92 621	2 516	206 435
Kéziratok	8	79 576	264	79 848
Lemezek	13 886	422 813	46 744	503 443
Kották	11 588	309 042	45 467	366 097
Géppel olvasható dokumentumok	4	19 329	22	19 355
Összesen	2 884 759	12 520 361	2 343 102	17 748 222

Az 1988. június 30-i hivatalos adatok alapján, az OCLC majdnem 18 millió bibliográfiai adatot tartalmaz. Ennek túlnyomó része könyvekre vonatkozik (15 116 456), de több mint egy millió adat a folyóiratokat, mikrofilmeket és lemezeket képviseli.

Körzeti automatizált rendszerek

Az OCLC rendszer a körzeti hálózatokon keresztül érhető el. A 19 nagy hálózat betűszó neve többnyire a hálózat földrajzi elhelyezkedését is jelzi. (Például: MLX - Michigan Library Consortium.) Kivételt képez az AMIGOS, ami spanyol szó és "barátok"-at jelent. A hálózatok nagysága változó. A legnagyobbak egyike az AMIGOS (teljes név: AMIGOS Bibliographic Council). 1979-ben alakult meg és Arizona, Arkansas, Kansas, Louisiana, New Mexiko, Mexiko, Oklahoma és Texas könyvtárainak automatizált rendszere; jelenleg 300 könyvtár a tagja.

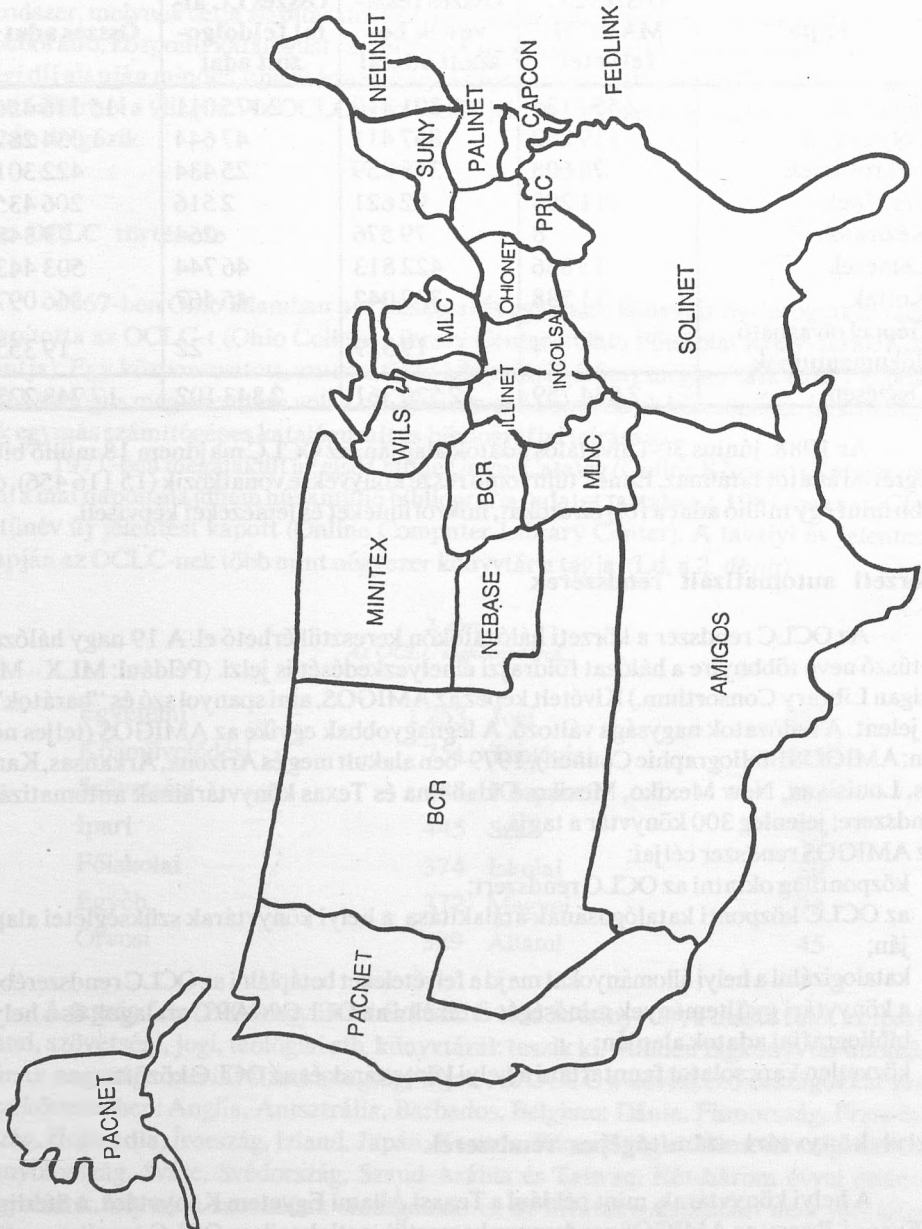
Az AMIGOS rendszer céljai:

- központilag oktatni az OCLC rendszert;
- az OCLC központi katalógusának átalakítása a helyi könyvtárak szükségletei alapján;
- katalogizálni a helyi állományokat majd a felvételeket betáplálni az OCLC rendszerébe;
- a könyvtári gyűjtemények minőségét értékelni az OCLC/MARC szalagok és a helyi bibliográfiai adatok alapján;
- közvetlen kapcsolatot fenntartani a helyi könyvtárak és az OCLC között.

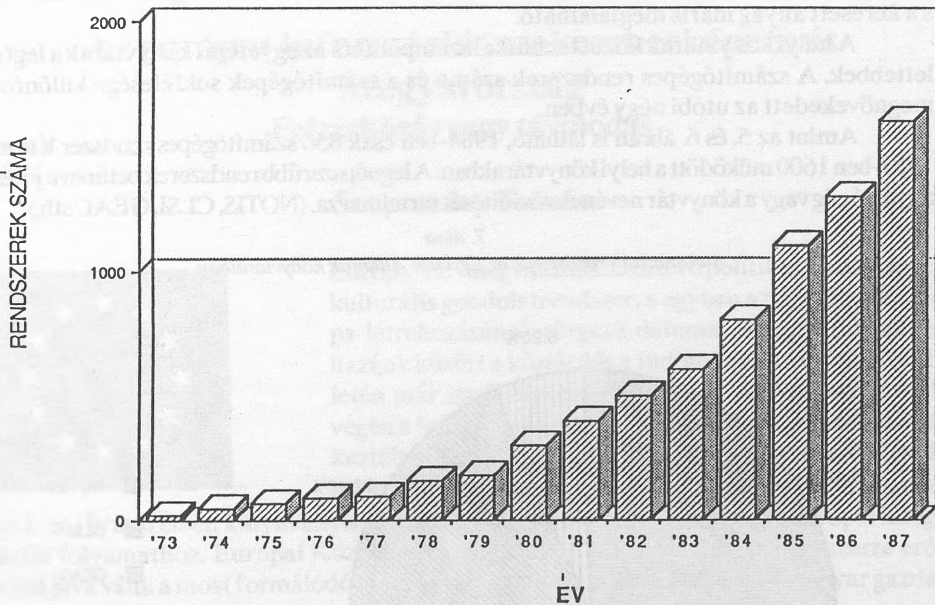
Helyi könyvtári számítógépes rendszerek

A helyi könyvtárak, mint például a Texasi Állami Egyetem Könyvtára, a Sterling C. Evans Library az AMIGOS rendszeren keresztül csatlakozik az OCLC országos auto-

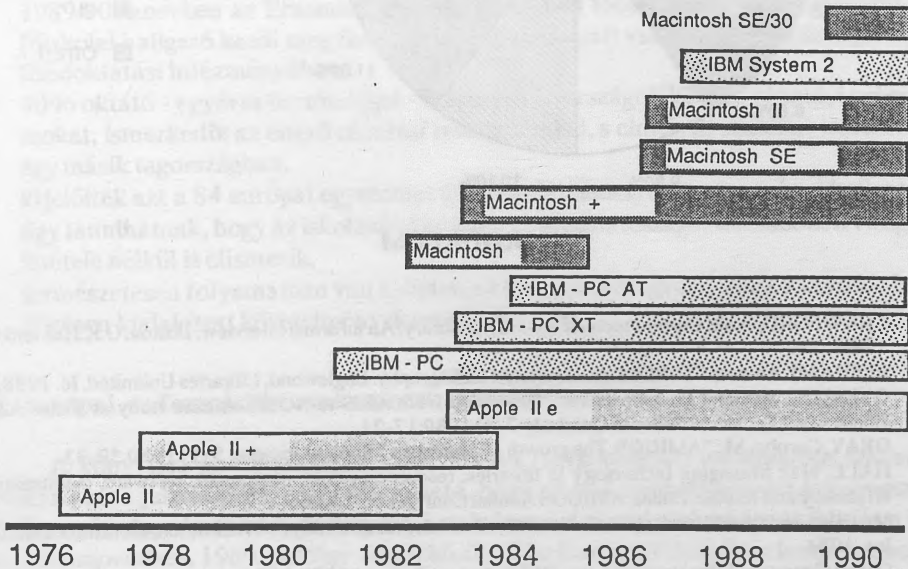
4. ábra
Az OCLC körzeti hálózata

5. ábra
Számítógépes rendszerek az Egyesült Államok könyvtáraiban

6. ábra
Számítógépek használatának évei

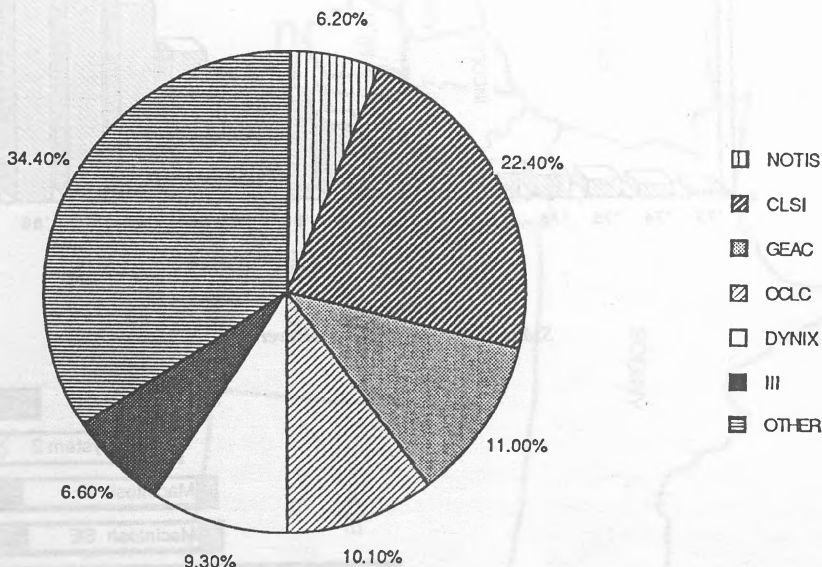

matizált rendszeréhez. A könyvtárban lévő 10-15 OCLC terminál segítségével pillanatok alatt hozzá lehet férni a közel húsz millió bibliográfiai adathoz. Az adatbázisba való keresés igen egyszerű; elég néhány betűt ismerni a szerző nevéből vagy a könyv címéből, s a keresett anyag máris megtalálható.

A helyi könyvtárak közül technikai szempontból az egyetemi könyvtárak a legfejlettebbek. A számítógépes rendszerek száma és a számítógépek sokfélesége különösen megnövekedett az utóbi négy évben.

Amint az 5. és 6. ábrán is látható, 1984-ben csak 856 számítógépes rendszer létezett, 1987-ben 1600 működött a helyi könyvtárakban. A legnépszerűbb rendszerek betűneve jórészt a gyártó cég vagy a könyvtár nevének rövidítését tartalmazza. (NOTIS, CLSI, GEAC stb.)

7. ábra
Automatizált rendszerek az Egyesült Államok könyvtáraiban

IRODALOM

1. CRAWFORD, Walt: Current technologies in the library. An informal interview. Boston, G.K.Hall and Co. 1988.
2. ELSHAMI, Ahmed: CD-ROM. An annotated bibliography. Englewood, Libraries Unlimited, Inc. 1988.
3. GYÉSZLY, Suzanne D.: John Harer: "Transition from ALIS to NOTIS-A case study at Texas A&M University." *Technical Services Quarterly* 7 (4) 1989:17-21.
4. GRAY, Carolyn M.: "AMIGOS: The growth of a network." *Serials Librarian* 5 (1) 1980:59-93.
5. HALL, Hal: Managing technology in libraries: resource cycling, equipment, software, maintenance, efficiency and morale. Dallas, AMIGOS Annual Conference. 1989.
6. MACIUSZKO, Kathleen L.: OCLC. A decade of development: 1967-1977. Littleton, Libraries Unlimited, Inc. 1984.
7. Online Computer Library Center, Inc. OCLC Annual Report 1987/1988. Dublin. 1988.